

1343

Cinquè

(ALDC, VIII, 1973. Cinquè)

Cinquè, “que, en una sèrie, en té quatre davant seu, el que fa cinc” (*DIEC*), és un compost de *cinc* (< llat. vg. CĪNQUE, per dissimilació del cl. QUĪNQUE) i del suf. -è (< -ENUS, per analogia de CENTENUS); el mot alterna amb *quint* (< llat. QUĪNTUS), els dos documentats des dels orígens, però que, per la seva afinitat amb el cast. *quinto*, era sovint rebutjat pels puristes en benefici de *cinquè*, considerat a tort més genuí.

El ross. *cinquieme* és un manlleu al fr. *cinquième*, format amb el suf. -ième per atracció del de *centième* (< CENTESIMUS); cf. mapes 1128 i 1342.

Alguns parlars s’han inclinat per equivalents perifràstics formats amb el cardinal: (*el*) *cinc* 26, 38, 92, 178; (*el del*) *cinc* 90; (*el que fa cinc*) 167, 178; (*lo que fa cinc*) 106; alg. *lo de cinc* 85.

Altres ordinals: per a ‘sisè’, *sisè* 69, *sest* 36, 84, 142 (*secs* 53, *ses* 135), *sesto* 137; per a ‘setè’, *setè* 11, 69, *sèttim* 135; per a ‘vuitè’, *vuitè* 69, *octavo* 135; altres: *novè* 69, *desè* 69. Territorialment, domina *quint*, interromput en àrees extremes per *quinto*, a causa de la contigüitat amb el cast.-arag., i per *cinquieme*, calcat del fr.

Són mots normatius *cinquè* i *quint*, des del *DOrt*, 1917.

